

Sokrates dokázal existenciu Boha
Kapitola IV.
Sokrates dokazuje existenciu božstva
Ak by bol niekto, kto verí tomu, čo niektorí napísali na základe domnienky, že Sokrates bol vskutku skvelým v povzbudzovaní ľudí k cnosti, ale že ich netlačil dopredu k žiadnemu pokroku v nej, nech taký trochu premýšľa o tom, čo povedal, nielen keď sa snažil vyvrátiť omyl tých, ktorí sa chvastali, že vedia všetky veci ale podobne vo svojej bežnej konverzácii a nech ich nechá posúdiť, či bol neschopný posunúť svojich priateľov na cestách cnosti.
Ja predovšetkým vyrozprávam o konferencii, ktorú mal s Aristodemom prezývaným Malý, ohľadne Božstva, pretože on počul, že sa k nim nikdy neobrátil v modlitbe; že nikdy sa nikdy neradil v orákulách a dokonca sa smial ľudom, ktorí tieto veci praktikovali, takto ho teda pozval k rozhovoru:
„Povedz mi, Aristodemus, sú nejakí ľudia, ktorých si ceníš kvôli ich zásluhám?“
Odpovedal:
„Áno, zaiste.“
„Povedz mi ich mená,“ dodal Sokrates.
Aristodemus odpovedal:
„Pre epickú poéziu obdivujem Homéra

ako toho najlepšieho; pre chválospevy Melanippidesa; Sofoklesa pre tragédie; Polycletesa za sochárstvo; a Zeuxisa za maliarstvo.“
„Ktorí umelci,“ spýtal sa Sokrates, „sú podľa teba najviac hodný tvojej úcty a zbožňovania: tí, ktorí robia obrazy bez duše a pohybu alebo tí, ktorí vytvárajú zvieratá, ktoré sa pohybujú z vlastnej vôle a sú obdarené chápaním?“
„Bez pochyby tí druhí,“ odpovedal Aristodemus, „za predpokladu, že ich nevytvoria náhodou ale s úsudkom a rozvážnosťou.“
Sokrates pokračoval:
„Keďže existujú nejaké veci, o ktorých nevieme povedať, prečo boli stvorené a iné, ktoré sú zjavne dobré a užitočné, povedz mi, priateľ môj, ktorou z tých dvoch by si radšej chcel byť, dielom múdrosti alebo dielom náhody.“
Aristodemus odvetil:
„Je rozumná veriť, že veci, ktoré sú dobré a užitočné, sú majstrovstvom rozumu a úsudku.“
Sokrates odpovedal:
„Nemyslíš si teda, že prvotný Formovač ľudstva navrhol ich účelnosť, keď im dal niekoľko zmyslov, ktorými sú vnímané predmety, oči na viditeľné veci a uši na zvuky?
Aký význam by pre nás mali príjemné vône,

keby nám neboli dané nosné dierky na ich vnímanie?
A čo sa týka chuťových potešení, ako by sme si ich vôbec mohli užiť, keby jazyk nebol prispôsobený na to, aby ich rozlíšil a ochutnal?
Ďalej, nezdá sa ti múdro zariadené, že vzhľadom na to, že oko je krehké, je chránené očným viečkom, ktoré je stiahnuté dozadu, keď sa oko používa a ukrýva ho v spánku?
Ako dobre mihalnice na konci viečka udržiavajú preč prach a obočie svojim umiestnením zabraňuje tomu, aby pot z čela stekal do oka a poškodil ho.
Ako múdro je utvorené ucho na prijímanie všetkých druhov zvukov, a nemôže byť naplnené jednými na úkor iných.
Či nie sú predné zuby všetkých zvierat usposobené na odrezávanie náležitých kúskov jedla a ich stoličky na ich rozmelenie na malé kúsky?
Ústa, ktorými prijímame jedlo, ktoré máme radi, sú vhodne umiestnené presne pod nosom a očami, sudcami jeho dobroty; a to, čo je odporné a nepríjemné pre naše zmysly, z toho dôvodu je od nich umiestnené do náležitej vzdialenosti.
Skrátka, tieto veci sú usporiadané v takom poriadku

a s takou starostlivosťou.
Mohol by si váhať čo i len
na okamih pri určení toho, či
sú výsledkom prozreteľnosti
alebo náhody?“
„Koniec koncov,
nepochybujem o tom,“
odpovedal Aristodemus,
„a čím viac upieram
svoje myšlienky
na rozjímanie
o týchto veciach,
tým viac som presvedčený,
že všetko toto
je veľdielom
veľkého remeselníka,
ktorý oplýva mimoriadnou
láskou k ľuďom.“
Sokrates pokračoval:
„Čo hovoríš na to,
že dáva všetkým zvieratám
túžbu udržiavať
a rozmnožovať svoj druh;
že inšpiruje matky
jemnosťou a láskou,
aby vychovali svoje mladé;
a že od prvej hodiny
svojho narodenia
do nich vlieva túto
veľkú lásku k životu
a silnú averziu k smrti?“
Aristodemus odpovedal:
„Hovorím, že je to výsledok
jeho veľkej pozornosti
pre ich zachovanie.“
„To nie je všetko,“
povedal Sokrates,
„odpovedz mi ešte na toto.
možno by si radšej
kládol otázky.
Som presvedčený,
že nie si nevedomý,
ale že si obdarený chápaním.
Myslíš si, že niekde
neexistuje nejaká
inteligentná bytosť?
Najmä, ak uvážiš,
že tvoje telo je len
trochou zeme vzatou
z toho veľkého množstva,

ktoré pozoruješ.
Vlhkosť,
ktorá ťa utvára,
je len malou kvapkou
toho nesmierného množstva
vody, ktoré utvára more;
slovom, tvoje telo
obsahuje len malú časť
všetkých elementov,
ktoré sú všade
v obrovskom množstve.
Potom už nezostáva nič iné,
len samotné tvoje chápanie,
ktoré nejakou skvelou
šťastnou náhodou
muselo k tebe prísť
neviem odkiaľ,
ak neexistovalo nikde
na žiadnom inom mieste;
a možno teda povedať,
že celý tento vesmír,
všetky tieto nekonečné
a početné telá
boli usporiadané
s takým poriadkom,
bez pomoci nejakej
inteligentnej Bytosti
a úplnou náhodou?“
Aristodemus odpovedal:
„Zdá sa mi veľmi ťažké
pochopiť to inak,
pretože nevidím bohov,
ktorí, ako hovoríš, vytvárajú
a riadia všetky tieto veci,
tak ako vidím umelcov,
ktorí robia každé jedno
dielo medzi nami.“
Sokrates odpovedal:
„Nevidíš ani svoju dušu,
ktorá vládne tvojmu telu;
ale pretože ju nevidíš,
budeš preto usudzovať,
že ty nerobíš vôbec nič
podľa jej pokynov,
ale že všetko, čo robíš,
je čistou náhodou?“
Aristodemus,
teraz váhajúc, povedal:
„Nepohrdam Božstvom,
ale predstavujem si takú

myšlienku o jeho veľkosti
a sebestačnosti,
že si myslím,
že on vôbec nepotrebuje
ani mňa ani moje služby.“
Sokrates povedal:
„Celkom sa mýliš,
pretože tak, ako bohovia,
ktorí sú takí veľkolepí,
ráčia si všímať si teba,
tak isto si aj ty viazaný
chváliť a zbožňovať ich.“
Aristodemus odpovedal:
„Je zbytočné,
aby som ti hovoril,
že keby som veril tomu,
že sa bohovia zaujímajú
o ľudské záležitosti,
nemal by som zanedbávať
ich uctievanie.“
„Čože!“ odpovedal Sokrates,
„ty neveríš, že sa bohovia
starajú o ľudí,
oni, ktorí nielenže dali
človeku spoločne
s ostatnými zvieratami
zmysly zraku,
sluchu a chuti,
ale dali mu tiež
kráčať vzpriamene;
výsadu, ktorou sa nemôže
pýšiť žiadne zviera, a ktorá
je pre neho mimoriadne
užitočná, aby sa mohol
pozerieť na vzdialené
predmety, s ľahkosťou
pozorovať tých nad ním
a chrániť sa pred ublížením?“
Okrem toho,
hoci zvieratá,
ktoré kráčajú, majú nohy,
ktoré im slúžia len
na chodenie,
tu bohovia ešte
odlíšili človeka aj v tom,
okrem nôh mu dali ruky,
nástroje tisícich skvelých
a užitočných činov,
vďaka ktorým
nielenže vyniká

ale je aj šťastnejší
než zvieratá.
A ďalej, hoci všetky zvieratá
majú jazyk, predsa však
žiadne z nich nedokáže
rozprávať ako človek.
Iba jeho jazyk dokáže
formovať slová, ktorými
vyjadruje svoje myšlienky
a komunikuje s ostatnými.
Ale Prozreteľnosť sa stará
nielen o naše telá
ale aj o naše duše:
poprosila veľkého
Tvorcu všetkého,
nielen aby dal človeku
toľko výhod pre telo,
ale (a čo je najväčším
darom zo všetkých,
a najväčším dôkazom
jeho starostlivosti)
vdýchol do neho
inteligentnú dušu,
a to tiež
tú najlepšiu zo všetkých?
Ktoré zo zvierat dokáže tak
ako on ochrániť sa
pred hladom, smädom,
teplom a zimou?
Ktoré tak ako on
dokáže nájsť
liek proti chorobám,
použiť svoju silu
a je schopné učiť sa,
aby si tak dokonale pamätal
veci, ktoré videl, ktoré
počul a ktoré sa dozvedel?
Jedným slovom, je zjavné,
že človek je bohom
v porovnaní s ostatnými
živými druhmi,
vzhľadom na výhody,
ktoré nad nimi prirodzene
má, čo sa týka tela i duše.
Teda bohovia naraz
zjednotili v tvojej osobe
najvynikajúcejšiu štruktúru
tela a najväčšiu
dokonalosť duše.
Môžeš teraz po tom všetkom

ešte povedať,
že sa o teba nestarajú?
Čo by si chcel, aby urobili,
aby ťa presvedčili o opaku?“
Aristodemus odpovedal:
„Chcel by som,
aby mi dali
jednoznačne vedieť všetko,
čo by som mal robiť
alebo čo by som nemal,
podobne, ako ty hovoríš,
že ti dávajú upozornenie.“
„Čože!“ povedal Sokrates,
„keď oznamujú
nejaké proroctvo
všetkým Aténčanom,
myslíš si, že ich
neadresujú aj tebe,
keď zázrakmi
dajú Grékom vedieť veci,
ktoré sa majú stať,
mlčia len pred tebou,
a si ty jedinou osobou,
na ktorú zabúdajú?
Myslíš si, že bohovia
by ľudom vštepili dojem,
že sú to oni, ktorí sa môžu
urobiť šťastnými alebo
nešťastnými, keby vskutku
nebolo v ich moci to urobiť?“
A veríš, že ľudská rasa
by bola tak dlho
klamaná bez toho,
aby objavila podvod?
Nevieš, že tie najstarobylejšie
a najmúdrejšie republiky
a ľudia boli zároveň
tými najzbožnejšími
a že človek, vo veku,
kedy je jeho úsudok
najzrelejší, má vtedy
najväčší sklon
uctievať Božstvo?
Môj drahý Aristodemus,
uváž, že tvoja myseľ
ovláda tvoje telo
ako sa jej páči:
rovnakým spôsobom
by sme mali veriť,
že existuje myseľ

rozptýlená po celom vesmíre,
ktorá disponuje
všetkými vecami
podľa svojich zámerov.
Nemôžeš si myslieť,
že tvoj slabý zrak
môže dosiahnuť k veciam,
ktoré sú vzdialené
mnoho míľ,
a že oko Božie nedokáže
súčasne vidieť všetky veci.
Nemôžeš si myslieť,
že tvoja myseľ môže
premýšľať o záležitostiach
Atén, Egypta a Sicílie
a že prozreteľnosť Božia
nemôže súčasne
zvažovať všetky veci.
Tak ako
môžeš vyskúšať
vdácnosť človeka tým,
že mu urobíš láskavosť,
a ako môžeš objaviť
jeho obozretnosť,
keď sa s ním poradíš
o ťažkej záležitosti,
keby si bol presvedčený
o tom, aká veľká je moc
a dobrota Božia,
venoval by si sa úprimne
zbožnosti a jeho uctievaniu,
potom,
môj drahý Aristodemus,
by si bol čoskoro
presvedčený, že Božstvo
vidí všetko, počuje všetko,
je prítomné všade súčasne,
riadi a dozerá
na všetky udalosti
vo vesmíre.“
Takými rozhovormi
Sokrates učil svojich
priateľov, aby sa nikdy
nedopustili žiadnej
nespravodlivosti
ani nečestného činu
nielen v prítomnosti ľudí,
ale ani v tajnosti
alebo keď sú sami,
pretože Božstvo má vždy

Titul: TV_986_Sokrates dokázal existenciu Boha

jedno oko na nás
a žiaden z našich činov
mu nemôže byť skrytý.